УДК 338.43:339.92
DOI: https://doi.org/10.37734/2409-6873-2026-4-21

СЕЛЕКТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ЗЕРНОВИХ І ХЛІБНИХ ПРОДУКТІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

І. О. СЕДІКОВА
доктор економічних наук, професор,
Одеський національний технологічний університет
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5684-6927

Анотація. Мета статті *полягає у розробленні інструментарію селективного регулювання системи ринків зернових і хлібних продуктів України.* ***Методика дослідження*** *Досягнення поставленої у статті мети здійснено за допомогою таких методів дослідження: системного і функціонального підходів, діагностики ризиків, економіко-статистичного порівняння, структурно-логічного узагальнення.* ***Результати.*** *Запропоновано концепцію селективного регулювання взаємопов'язаних сегментів ринку на основі п'яти критеріїв; систематизовано сім груп регуляторних інструментів; розроблено матрицю диференційованого регуляторного реагування та модель цифрового моніторингу.* ***Практична значущість результатів дослідження. Результати*** *дослідження дозволяють підвищити адресність державного впливу, оптимізувати розподіл ресурсів на підтримку ключових ланок продовольчого сектору, сприяти розвитку внутрішньої переробки та успішній інтеграції вітчизняних виробників у європейські ланцюги створення доданої вартості.*

Ключові слова: *селективне регулювання, ринки зернових та хлібних продуктів, євроінтеграція, інструментарій, продовольча безпека, стійкість, агропродовольчи ланцюги.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданням. Ринки зернових і хлібних продуктів формують взаємопов'язану частину агропродовольчої системи України, у межах якої виробництво зерна, його зберігання, переробка, виготовлення борошна, круп, хліба і хлібобулочних виробів пов'язані єдиними потоками сировини, ресурсів, інформації та фінансових результатів. Стан кожної ланки впливає на функціонування інших, тому зміна умов на одному сегменті спричиняє наслідки для всієї системи. Особливого значення ця взаємозалежність набуває в умовах воєнних ризиків, логістичних обмежень, коливань світових цін і зміни зовнішньоторговельних умов.

Окремі сегменти системи мають різну економічну значущість, рівень стійкості та неоднакову чутливість до зовнішніх впливів. Зерновий сегмент залежить від транспортної та портової інфраструктури й зовнішньої кон'юнктури, борошномельно-круп'яний – від технологічного рівня переробки та можливостей формування продукції з більшою доданою вартістю, хлібний – від вартості сировини, енергоресурсів, логістики та купівельної спроможності населення. За таких умов уніфіковане застосування державних інструментів не завжди відповідає характеру проблеми. Регулювання, спрямоване на стабілізацію одного сегмента, може створювати додаткові обмеження для іншого: наприклад, збільшення орієнтації на експорт зерна сприяє валютним надходженням і підтримує виробників, але одночасно актуалізує питання розвитку внутрішньої переробки. Водночас надмірне адміністративне стримування експорту може послаблювати економічні стимули виробництва та погіршувати зовнішньоторговельні позиції. Отже, актуальна наукова проблема полягає не лише у виборі окремого інструменту державного регулювання, а в необхідності переходу від уніфікованого державного впливу до системного селективного регулювання функціональних сегментів ланцюга створення продовольчої вартості.

Додатковий вимір проблеми формує євроінтеграція України. Поступове наближення законодавства та виробничих практик до вимог ЄС посилює значення безпечності та якості харчових продуктів, простежуваності, сертифікації, маркування, відповідності санітарним і фітосанітарним вимогам.

У цьому контексті головним науково-практичним завданням дослідження є розроблення науково-методичного інструментарію селективного регулювання системи ринків зернових і хлібних продуктів України, що забезпечує диференціацію державного впливу залежно від стратегічної значущості, стійкості, ризиковості та зовнішньоторговельної орієнтації окремих сегментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження ринків зернових і хлібних продуктів охоплюють декілька взаємопов'язаних напрямів: оцінювання стану та кон'юнктури зернового ринку, обґрунтування механізмів державного

© І. О. Седікова, 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

регулювання, аналіз функціонування хлібопекарської галузі, дослідження інституційних умов розвитку та визначення наслідків інтеграції українського аграрного сектору до європейського ринкового середовища.

Ільчук М. М., Коновал І. А., Барановська О. Д. та Євтушенко В. Д. досліджують проблеми функціонування і стабілізації ринку зерна України, акцентуючи увагу на виробництві та реалізації зернової продукції [1]. Сучасний стан ринку зернових культур, його виробничу та ринкову динаміку аналізує Черемісіна С. Г. [2]. Питання державного регулювання зернового ринку розглядаються у працях Мелешко М. І. та Хірамагомедова М. Г., у яких досліджуються цінове регулювання, державні закупівлі, інтервенційні механізми та інші інструменти державного впливу [3; 4]. Теоретичні та прикладні аспекти державного регулювання ринку зерна в сучасних умовах розглядають Савенко І. І. та Ткачов В. А. [5].

Окремий напрям становлять дослідження ринку хліба та хлібобулочних виробів. Костецька Н. І. аналізує стан і перспективи розвитку хлібопекарської галузі України [6]. Шандрівська О. Є. та Кузбит І. О. досліджують зміни виробництва, логістики та цінової ситуації на регіональному ринку хліба в умовах кризових збурень [8]. Інституціонально-економічні засади селективного регулювання ринку хліба та хлібобулочних виробів розглядаються у працях Нікішиної О. В. та Зеркіної О. О. [7; 9].

Євроінтеграційний вимір проблеми представлений дослідженнями Росоли У. В. та Росоли А. П., які аналізують інституційні та регуляторні бар'єри інтеграції українського аграрного ринку до економічного простору ЄС [10]. Цінову інтеграцію українського та європейських ринків кукурудзи в умовах війни досліджують Гамулчук М. та Черевик Д. [11]. Таким чином, сучасна наукова база дозволяє комплексно оцінювати стан зернового і хлібного ринків, окремі механізми державного регулювання та процеси їх адаптації до європейського середовища. Однак, недостатньо опрацьованим залишається питання поєднання діагностики ризиків, селекції проблемного сегмента, диференціації регуляторного впливу та оцінювання його результативності в межах єдиного механізму.

Формування цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розроблення інструментарію селективного регулювання системи ринків зернових і хлібних продуктів України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для реалізації поставленої мети та розроблення інструментарію селективного регулювання на першому етапі було ідентифіковано ключові сегменти ланцюга створення продовольчої вартості. У межах дослідження пропонується розглядати систему ринків, які досліджуються, як функціонально пов'язану систему сегментів створення продовольчої вартості. До її основних складових належать: ринок зернових культур, борошномельно-круп'яної продукції, хліба та хлібобулочних виробів, інфраструктурний і логістичний, зовнішньоторговельний сегмент. Їх взаємозв'язок можна представити так: виробництво зерна → заготівля та зберігання → переробка → виробництво борошна і круп → виробництво хліба та хлібобулочних виробів → внутрішній і зовнішній ринки.

Таке представлення змінює підхід до визначення об'єкта регулювання. Ним виступає не лише товар або підприємство, а сегмент, у якому формується певна проблема та через який вона поширюється на інші ланки системи. Це положення має принципове значення для вибору державного інструментарію. Наприклад, проблема експорту зерна не може оцінюватися виключно через обсяги експорту. Необхідно одночасно враховувати стан внутрішньої переробки, логістичні можливості, потреби внутрішнього ринку та перспективи виробництва продукції з більшою доданою вартістю. Отже, запропонована концепція селективного регулювання ґрунтується на трьох взаємопов'язаних положеннях:

– регуляторний вплив спрямовується на конкретний сегмент, у якому виявлено проблему;

– вибір інструменту визначається характером і масштабом ризику;

– результат оцінюється не ізольовано, а з урахуванням впливу на пов'язаний ланцюг створення вартості.

Виробництво зернових і зернобобових культур залишається одним із базових елементів агропродовольчої системи України. За даними, у 2024 р. виробництво зернових і зернобобових культур становило близько 53,9 млн т, у т. ч. пшениці – близько 21,7 млн т, ячменю – 5,7 млн т, кукурудзи – 26,9 млн т [12]. За оцінкою ННЦ «Інститут аграрної економіки», у 2025 р. виробництво зернових і зернобобових очікувалося на рівні 59,4 млн т [13]. Структура характеризується експортною орієнтацією. У 2024/2025 маркетинговому році експорт зернових і зернобобових культур становив ~ 40,6 млн т, у т. ч. пшениці – 15,7 млн т, кукурудзи ~ 22 млн т. Обсяг експорту борошна становив 71,1 тис. т [13]. У 2025/2026 маркетинговому році обсяг експорту зернових і зернобобових скоротився до 37,5 млн т, зокрема пшениці – до 14,1 млн т, ячменю – понад 1,5 млн т, кукурудзи – 21,3 млн т, борошна – 62,1 тис. т [14; 15]. Наведене співвідношення показників свідчить про структурну відмінність між зерновим та переробним сегментами. Основні експортні потоки формуються сировинною продукцією, тоді як

частка продукції глибокої переробки залишається значно меншою. Звідси випливає диференційований характер регуляторних завдань. Для зернового сегмента першочерговими є забезпечення логістичної стійкості, диверсифікація зовнішніх ринків, страхування ризиків та підтримка інфраструктури. Для борошномельно-круп'яного сегмента важливішими стають технологічне оновлення, відповідність стандартам і стимулювання виробництва продукції з більшою доданою вартістю. Для хлібного сегмента пріоритет пов'язаний зі стабільністю постачання сировини, енергетичною стійкістю та доступністю основних продуктів харчування. Селективність державного регулювання передбачає наявність критеріїв, за якими визначається необхідність та інтенсивність втручання. Запропоновано використовувати п'ять взаємопов'язаних критеріїв (табл. 1).

Поєднання цих критеріїв дозволяє перейти від оцінювання проблеми за одним показником до її комплексної характеристики. На цій основі пропонується така логіка селективного регулювання: ризики → діагностика сегмента → селекція → регуляторний інструмент → результат → коригування.

З урахуванням характеру виявлених проблем інструментарій селективного регулювання доцільно структурувати за сімома групами (див. табл. 2).

Важливо, що наведені групи не мають застосовуватися одночасно до всіх сегментів. Один і той самий інструмент може мати різну інтенсивність залежно від фактичного стану ринку. Наприклад, для зернового сегмента зовнішньоторговельні інструменти мають поєднуватися з розвитком логістики та страхуванням ризиків. Для борошномельно-круп'яного сегмента економічні стимули мають бути пов'язані з технологічною модернізацією та сертифікацією. Для хлібного сегмента регуляторна увага повинна концентруватися на стабільності сировинного та енергетичного забезпечення, контролі витрат і підтримці виробничої ефективності. Для практичного використання інструментарію у табл. 3, запропоновано матрицю, що поєднує два базові параметри: стратегічну значущість сегмента та рівень його стійкості.

Матриця дає змогу диференціювати не тільки набір інструментів, а й інтенсивність державного впливу. Висока стратегічна значущість у поєднанні з низькою стійкістю формує потребу

Таблиця 1

Критерії оцінювання

Критерій	Зміст оцінювання
Стратегічна значущість	роль сегмента у продовольчій безпеці, зайнятості, виробництві та експорті;
Рівень стійкості	здатність сегмента функціонувати за умов зовнішніх та внутрішніх шоків
Рівень ризиковості	інтенсивність виробничих, цінових, логістичних та зовнішньоторговельних ризиків
Експортний потенціал	можливості розширення присутності продукції на зовнішніх, передусім європейських, ринках
Регуляторна готовність	відповідність виробничих і організаційних процесів вимогам національного та європейського регулювання

Джерело: розроблено автором

Таблиця 2

Інструментарій селективного регулювання ринків зернових і хлібних продуктів

Група інструментів	Основні інструменти	Пріоритетний об'єкт впливу
Економічні	фінансова підтримка, компенсації, гарантійні механізми, стимулювання інвестицій, впровадження інновацій	виробництво, переробка
Зовнішньоторговельні	тарифне регулювання, квоти, торговельні захисні механізми, експортна диверсифікація	зерно, борошно, крупи
Інституційні	удосконалення регуляторних процедур, координація державних органів, саморегулювання	усі сегменти
Стандартизовані	гармонізація стандартів, сертифікація, лабораторний контроль, простежуваність	переробка, харчова продукція
Інфраструктурні	елеватори, логістичні центри, портова інфраструктура, енергетична стійкість	зерно та переробка
Інформаційно-аналітичні	моніторинг цін, балансів, запасів, експорту та ризиків	усі сегменти
Комунікаційні	консультації, інформаційна підтримка, навчання, взаємодія держави і бізнесу	малі та середні підприємства

Джерело: розроблено автором

Таблиця 3

Матриця селективного регулювання

Рівень стійкості / Стратегічна значущість	**Висока**	**Середня**	**Низька**
Низький	**Пріоритетне:** фінансова підтримка, гарантії, інфраструктурні проєкти, кризове регулювання	**Адаптаційне:** консультації, технологічне оновлення, доступ до фінансування	**Точкове:** адресні заходи та моніторинг
Середній	**Стимулююче:** інвестиційні стимули, стандартизація, страхування, цифровий моніторинг	**Координаційне:** інформаційне забезпечення, стандартизація, розвиток кооперації	**Мінімальне:** інформаційний моніторинг
Високий	**Розвиткове:** експортна підтримка, інноваційні рішення, міжнародна кооперація	**Лібералізаційне:** мінімізація адміністративних бар'єрів, розширення ринків	**Мінімальне:** інформаційний моніторинг

Джерело: розроблено автором

у пріоритетному реагуванні. Водночас сегмент із високою стійкістю не потребує постійного адміністративного втручання, а регуляторна політика може концентруватися на розвитку його потенціалу та усуненні бар'єрів доступу до ринків. Застосування запропонованої матриці дозволяє визначити різні регуляторні пріоритети для основних сегментів системи (табл. 4).

Наведені дані табл. 4 підтверджують доцільність диференційованого підходу до регулювання ринків зернових і хлібних продуктів. Для великих зернових компаній визначальними є експортна залежність, логістичні обмеження, коливання світових цін і безпекові ризики. Зокрема, НІБУЛОН у 2025 р. за доходу 18,46 млрд грн отримав чистий збиток, тоді як Kernel сформував понад 4,1 млрд дол. США доходу та 238 млн дол. США чистого прибутку.

У борошномельно-круп'яному сегменті ситуація має інший характер. ТОВ «КИЇВМЛИН» у 2025 р. збільшило дохід до 155,0 млн грн та отримало 4,5 млн грн чистого прибутку, тоді як ТОВ «Вінницький комбінат хлібопродуктів № 2» за доходу 1,91 млрд грн сформувало 174,4 млн грн чистого прибутку. Це свідчить про необхідність зосередження регуляторного впливу не лише на фінансовій підтримці, а й на модернізації переробних потужностей, енергоефективності, стабільності постачання зернової сировини та контролі якості.

Хлібопекарський сегмент характеризується безпосереднім зв'язком між витратами виробника та кінцевою ціною соціально значущої продукції. У ТОВ «КИЇВХЛІБ» дохід у 2025 р. зріс до 5,53 млрд грн, однак фінансовий результат став від'ємним і становив 73,1 млн грн збитку. Отже, для цього сегмента пріоритетними є не загальні стимули, а інструменти, спрямовані на забезпечення енергетичної стійкості, контроль витрат та безперебійність виробництва.

Таким чином, емпіричне порівняння підприємств підтверджує основне положення запропонованого підходу: однаковий регуляторний інструментарій не може бути однаково ефективним для всіх сегментів ринку. Вибір заходу державного впливу має визначатися локалізованим ризиком, фінансовою стійкістю підприємства, його роллю у продовольчому забезпеченні та значенням для зовнішньоторговельних операцій.

Європейська інтеграція змінює умови функціонування українських агропродовольчих ринків не лише через зовнішньоторговельні можливості, а й через поступове наближення регуляторних та виробничих практик до норм ЄС, формує довгострокові передумови для інтеграції українських виробників у європейський ринок [16]. Оновлення торговельного режиму Україна–ЄС у 2025 р. посилило значення поступового наближення українських виробничих стандартів до європейських вимог [16]. Одночасно українське законодавство вже містить базові вимоги щодо безпечності та якості харчових продуктів, простежуваності та контролю виробничих процесів. У цих умовах селективність набуває ще одного виміру. Не всі сегменти мають однакову готовність до виконання європейських вимог. Тому державний вплив повинен поєднувати контрольні функції з інформаційною, консультаційною та фінансовою підтримкою тих сегментів і підприємств, для яких адаптація до нових вимог потребує найбільших ресурсів. Євроінтеграція також створює можливості для переходу від сировинної до переробної моделі експорту: зерно → борошно/крупи → інгредієнти → хлібобулочні вироби → фасована продукція → готовий продукт для європейського споживача. Отже, євроінтеграційний напрям селективного регулювання повинен бути зорієнтований не тільки на спрощення доступу до зовнішніх ринків, а й на підвищення здатності українських підприємств виробляти продукцію з більшою доданою вартістю.

Таблиця 4

Диференціація інструментів селективного регулювання з урахуванням фінансового стану підприємств

Сегмент	Підприємство	Дохід у 2025 р., млн грн	Чистий прибуток / збиток у 2025 р., млн грн	Працівники, осіб	Проблема	Інструмент селективного регулювання
Зерновий	ТОВ СП «НІБУЛОН»	18458,2	- 646,4	2149	Високі логістичні витрати, безпекові ризики; збереження збитковості.	Підтримка експортної та логістичної інфраструктури, гарантійні механізми, компенсація частини інфраструктурних витрат.
	Kernel	170000	9800	н/д	Висока експортна орієнтація; залежність від світових цін і вартості логістики	Розвиток експортних коридорів, торговельна диверсифікація, страхування воєнних і логістичних ризиків
	Astarta Holding	22213,6	877,0	н/д	Зниження обсягів аграрного виробництва, доходів, залежність від урожайності та світових цін.	Підтримка виробничої стійкості, стимулювання ресурсо-ефективності, розвиток експорту продукції з вищою доданою вартістю
Борошно-мельно-круп'яний	ТОВ «КИЇВМЛИН»	155,0	4,5	60	Низька рентабельність, чутливість до вартості зернової сировини і енергоресурсів.	Моніторинг цін, модернізація, енергоефективність та безпечність продукції.
	ТОВ «Вінницький комбінат хлібопродуктів № 2»	1910,7	174,4	684	Потреба в оборотному капіталі, енергетичних та логістичних ресурсах; необхідність стабільного забезпечення переробки	Стимулювання модернізації, доступ до фінансування, підтримка енергетичної та логістичної стійкості
Хлібо-пекарський	ТОВ «КИЇВХЛІБ»	5527,6	–73,1	1102	Високий вплив вартості сировини, енергії та логістики на кінцеву ціну	Адресна підтримка енергостійкості, моніторинг собівартості, підтримка критичної продовольчої інфраструктури

Джерело: розроблено автором

Однією з передумов своєчасного застосування селективного регулювання є формування системи постійного моніторингу. Її інформаційну основу доцільно сформувати за такими блоками: виробництво → запаси → ціни → логістика → переробка → експорт → імпорт → відповідність стандартам → ризики. На цій основі запропоновано використовувати індекс регуляторної напруженості сегмента:

$$IR = w_1 R_s + w_2 R_p + w_3 R_e + w_4 R_l + w_5 R_q \quad (1)$$

де:

Rs – ризик продовольчої нестабільності;

Rp – ціновий ризик;

Re – зовнішньоторговельний ризик;

Rl – логістичний ризик;

Rq – ризик невідповідності вимогам якості та безпечності;

w_i – вагові коефіцієнти відповідних ризиків.

Для практичного застосування запропонованої моделі цифрового моніторингу та індексу регуляторної напруженості (IR) доцільно встановити шкалу якісної інтерпретації його числових значень. З огляду на нормування вагових коефіцієнтів та сумарне значення ризиків у межах від 0 до 1 (або від 0 до 100%), пропонується така шкала порогових значень:

IR $\in$ [0,05; 0,30] – низька напруженість (стабільний стан): ризики мінімальні, ринок функціонує в умовах саморегуляції. Державне втручання обмежується загальним інформаційним моніторингом та лібералізаційними заходами.

IR $\in$ [0,31; 0,60] – помірна напруженість (зона ризику): фіксуються окремі дисбаланси (наприклад, коливання логістичних витрат або локальне зростання цін на сировину). Рекомендується активізація координаційних та адаптаційних інструментів (технологічна підтримка, консультації, моніторинг запасів).

IR $\in$ [0,61; 0,85] – висока напруженість (кризовий стан): спостерігається сукупне зростання логістичних, цінових та зовнішньоторговельних ризиків. Необхідне запровадження стимулюючих та цільових економічних інструментів (гарантійні механізми, часткова компенсація витрат).

IR > 0,85 – критична напруженість (дестабілізація системи): висока імовірність зупинки ключових ланок ланцюга створення вартості (наприклад, хлібопекарського чи переробного сегментів). Потребує негайного застосування кризового регулювання, прямих фінансових інтервенцій та заходів державної підтримки критичної інфраструктури.

Результати дослідження дають підстави виокремити основні напрями вдосконалення державного регулювання. Передусім доцільно перейти до системного регулювання взаємопов'язаних сегментів із урахуванням наслідків рішень для всього ланцюга створення вартості. Державну підтримку необхідно диференціювати відповідно до стратегічної значущості та стійкості сегментів, зосереджуючи ресурси на напрямах із найбільшим системним ефектом. Важливими залишаються стимулювання глибокої переробки зерна, гармонізація регуляторних вимог із законодавством ЄС та консультаційна підтримка підприємств. Доцільним є також створення цифрової системи моніторингу виробничих, цінових, логістичних і зовнішньоторговельних дисбалансів та розвиток страхування воєнних і логістичних ризиків. Євроінтеграційні процеси потребують посилення інформаційного забезпечення підприємств щодо сертифікації, стандартів, маркування та виходу на ринок ЄС.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. У статті обґрунтовано теоретико-методичні засади селективного регулювання системи ринків зернових і хлібних продуктів України в умовах євроінтеграції.

Доведено необхідність переходу від ізольованого регулювання товарних ринків до системного впливу на ланцюг створення продовольчої вартості, де сегменти тісно взаємопов'язані. Запропоновано концепцію селективного регулювання, що базується на п'яти критеріях та логіці *«ризики – діагностика – селекція – інструмент – результат»*. Систематизовано сім груп регуляторних інструментів та розроблено матрицю диференційованого реагування, що дозволило визначити пріоритети для зернового, борошномельно-круп'яного й хлібопекарського сегментів з урахуванням фінансового стану підприємств.

Визначено євроінтеграційний вектор, спрямований на адаптацію до стандартів ЄС та поступовий перехід від сировинної моделі експорту до виробництва продукції з вищою доданою вартістю. Запропоновано модель цифрового моніторингу та індекс регуляторної напруженості як основу системи раннього виявлення ризиків і дисбалансів.

Перспективами подальших досліджень полягають у кількісній апробації розробленої матриці та визначення порогових значень індексу регуляторної напруженості для практичного управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ільчук М. М., Коновал І. А., Барановська О. Д., Євтушенко В. Д. Ринок зерна в Україні та його стабілізація. *Економіка АПК*. 2019. № 4. С. 29–38. DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.201904029

2. Черемісіна С. Г. Ринок зернових культур в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи розвитку. *Економіка АПК*. 2021. № 2. С. 48–58. DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202102048

3. Мелешко М. І. Механізми державного регулювання ринку зерна України : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2012.

4. Хірамагомедов М. Г. Державне регулювання розвитку ринку зерна в Україні : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2015.

5. Савенко І. І., Ткачов В. А. Державне регулювання ринку зерна в Україні. *Food Industry Economics*. 2023. Т. 15, № 1. DOI: https://doi.org/10.15673/fie.v15i1.2634

6. Костецька Н. І. Ринок хліба і хлібобулочних виробів України: стан і перспективи розвитку. *Галицький економічний вісник*. 2015. Т. 48, № 1. С. 26–31.

7. Нікішина О. В., Зеркіна О. О. Інституціонально-економічний механізм селективного регулювання розвитку ринку хліба та хлібобулочних виробів України. *Економічні інновації*. 2022. Т. 24, вип. 1 (82). С. 130–142. DOI: https://doi.org/10.31520/ei.2022.24.1(82).130-142

8. Шандрівська О. Є., Кузбит І. О. Аналіз тенденцій регіонального ринку хліба в період збурень (на прикладі м. Києва та Київської області). *Food Industry Economics*. 2024. Т. 16, № 2. DOI: https://doi.org/10.15673/fie.v16i2.2935

9. Зеркіна О. О. Відтворювальні «розриви» в системі зернових і хлібних ринків України: діагностика та шляхи подолання. *Трансформаційна економіка*. 2025. № 4 (13). DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-13-16

10. Rosola U. V., Rosola A. P. Problems of integrating the Ukrainian agricultural market into the European Union. *The Actual Problems of Regional Economy Development*. 2025. Vol. 2, No. 21. P. 60–68. DOI: https://doi.org/10.15330/apred.2.21.60-68

11. Hamulczuk M., Cherevyk D. Price Integration of the Ukrainian and EU Corn Markets in the Context of the Russian–Ukrainian War. *Agriculture*. 2025. Vol. 15, No. 16. Article 1777. DOI: https://doi.org/10.3390/agriculture15161777

12. Пархоменко О. Механізм державного регулювання зернового ринку в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2026. № 3 (297). С. 15–25. DOI: https://doi.org/10.32752/1993-6788-2026-1-297-14-25

13. Лупенко Ю. О., Нечипоренко О. М., Людвенко Д. В., Грищенко О. Ю. Очікуване виробництво сільськогосподарської продукції в Україні у 2025 році та прогноз на 2026 рік. Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2025. 32 с.

14. Українська зернова асоціація. Підсумки сезону 2024/2025: експорт зернових та олійних – 46,7 млн т. URL: https://uga.ua/news/pidsumky-sezonu-2024-2025-eksport-zernovyh-ta-olijnyh-46-7-mln-t/

15. Індекси цін у грудні 2025 року (експрес випуск). Державна служба статистики України. URL: https://stat.gov.ua/uk/publications/indeksy-tsin-u-hrudni-2025-roku-ekspres-vypusk

16. Торгівля та економічна безпека. European Commission. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en

REFERENCES

1. Ilchuk, M. M., Konoval, I. A., Baranovska, O. D., & Yevtushenko, V. D. (2019). Rynok zerna v Ukraini ta yoho stabilizatsiia [Grain market in Ukraine and its stabilization]. *Ekonomika APK*, 4, P. 29–38. DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.201904029 [in Ukrainian].

2. Cheremisina, S. H. (2021). Rynok zernovykh kultur v Ukraini: analiz suchasnoho stanu ta perspektyvy rozvytku [Grain market in Ukraine: analysis of the current state and development prospects]. *Ekonomika APK*, 2, P. 48–58. DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.202102048 [in Ukrainian].

3. Meleshko, M. I. (2012). Mekhanizmy derzhavnoho rehuliuvannia rynku zerna Ukrainy [Mechanisms of state regulation of the grain market of Ukraine]. Candidate's thesis. Kyiv. [in Ukrainian].

4. Hiramahomedov, M. H. (2015). Derzhavne rehuliuvannia rozvytku rynku zerna v Ukraini [State regulation of grain market development in Ukraine]. Candidate's thesis. Kyiv. [in Ukrainian].

5. Savenko, I. I., & Tkachov, V. A. (2023). Derzhavne rehuliuvannia rynku zerna v Ukraini [State regulation of the grain market in Ukraine]. *Food Industry Economics*, 15 (1). DOI: https://doi.org/10.15673/fie.v15i1.2634 [in Ukrainian].

6. Kostetska, N. I. (2015). Rynok khliba i khlibobulochnykh vyrobiv Ukrainy: stan i perspektyvy rozvytku [Market of bread and bakery products of Ukraine: state and development prospects]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 48 (1), P. 26–31. [in Ukrainian].

7. Nikishyna, O. V., & Zerkina, O. O. (2022). Instytutsionalno-ekonomichnyi mekhanizm selektyvnoho rehuliuvannia rozvytku rynku khliba ta khlibobulochnykh vyrobiv Ukrainy [Institutional and economic mechanism of selective regulation of the development of the bread and bakery market of Ukraine]. *Ekonomichni innovatsii*, 24 (1 (82)), P. 130–142. DOI: https://doi.org/10.31520/ei.2022.24.1(82).130-142 [in Ukrainian].

8. Shandrivska, O. Ye., & Kuzbyt, I. O. (2024). Analiz tendentsii rehionalnoho rynku khliba v period zburen (na prykladi m. Kyieva ta Kyivskoi oblasti) [Analysis of regional bread market trends in times of perturbations (on the example of Kyiv city and Kyiv region)]. *Food Industry Economics*, 16 (2). DOI: https://doi.org/10.15673/fie.v16i2.2935 [in Ukrainian].

9. Zerkina, O. O. (2025). Vidtvoriuvalni «rozryvy» v sistemi zernovykh i khlibnykh rynkiv Ukrainy: diahnostyka ta shliakhy podolannia [Reproductive "gaps" in the system of grain and bread markets of Ukraine: diagnostics and ways to overcome]. *Transformatsiina ekonomika*, 4 (13). DOI: https://doi.org/10.32782/2786-8141/2025-13-16 [in Ukrainian].

10. Rosola, U. V., & Rosola, A. P. (2025). Problems of integrating the Ukrainian agricultural market into the European Union. *The Actual Problems of Regional Economy Development*, 2 (21), P. 60–68. DOI: https://doi.org/10.15330/apred.2.21.60-68

11. Hamulczuk, M., & Cherevyk, D. (2025). Price Integration of the Ukrainian and EU Corn Markets in the Context of the Russian–Ukrainian War. *Agriculture*, 15 (16), Article 1777. DOI: https://doi.org/10.3390/agriculture15161777

12. Parkhomenko, O. (2026). Mekhanizm derzhavnoho rehuliuvannia zernovoho rynku v Ukraini [The mechanism of state regulation of the grain market in Ukraine]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 3 (297), P. 15–25. DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-297-14-25 [in Ukrainian].

13. Lupenko, Yu. O., Nechyporenko, O. M., Liudvenko, D. V., & Hryshchenko, O. Yu. (2025). Ochikuvane vyrobnytstvo silskohospodarskoi produktsii v Ukraini u 2025 rotsi ta prohnoz na 2026 rik [Expected agricultural production in Ukraine in 2025 and forecast for 2026]. Kyiv: NNTs «Instytut ahrarnoi ekonomiky». [in Ukrainian].

14. Ukrainska zernova asotsiatsiia. Pidsumky sezonu 2024/2025: eksport zernovyh ta oliynyh – 46,7 mln t [Ukrainian Grain Association. Results of the 2024/2025 season: export of grains and oilseeds – 46.7 million tons]. Available at: https://uga.ua/news/pidsumky-sezonu-2024-2025-eksport-zernovyh-ta-olijnyh-46-7-mln-t/ [in Ukrainian].

15. Indeksy tsin u hrudni 2025 roku (ekspres vypusk) [Price indices in December 2025 (express release)]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: https://stat.gov.ua/uk/publications/indeksy-tsin-u-hrudni-2025-roku-ekspres-vypusk [in Ukrainian].

16. Torhivlia ta ekonomichna bezpeka [Trade and economic security]. European Commission. Available at: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/ukraine_en [in Ukrainian].

Iryna Sedikova, *Odesa National University of Technology.* ***Selective regulation of Ukraine's grain and bakery product markets in the context of European integration.***

Annotation. The purpose *of the article aims to develop a toolkit for selective regulation of the interconnected system of grain and bakery product markets in Ukraine under conditions of market instability and European integration.* ***Research methodology.*** *The study applies a systemic and functional approach to identify interrelations between market segments and areas of regulatory influence. Risk assessment methods are used to identify threats to production, processing, logistics, and market supply. Economic and statistical comparison is applied to assess structural changes and differentiate market segments, while structural and logical generalization is used to systematize regulatory instruments and formulate the proposed model.* ***Results.*** *A concept of selective regulation of interconnected market segments is developed based on five criteria: market significance, vulnerability to risks, degree of interdependence, development potential, and strategic importance for food security and value-chain integration. Seven groups of regulatory instruments are systematized, covering economic, financial, institutional, organizational, infrastructural, informational, and digital measures. A matrix of differentiated regulatory responses is proposed to match the type of state intervention with the characteristics of individual market segments. A digital monitoring model is developed to support continuous assessment of market conditions, early identification of risks, selection of regulatory measures, and adjustment of decisions. Practical significance of the research results. The proposed toolkit can be used by public authorities and market institutions to target regulatory measures more precisely, concentrate limited resources on critical segments, strengthen domestic processing, improve market resilience, and facilitate the integration of Ukrainian producers into European value chains. The results provide a methodological basis for adapting regulatory responses to changes in market conditions and risks of the Ukrainian agri-food sector and value-chain relations EU.*

Keywords: *selective regulation, grain and bakery product markets, European integration, toolkit, food security, resilience, agri-food supply chains.*

Дата надходження статті: 03.10.2026
Дата прийняття статті до публікації: 02.11.2026
Дата публікації статті: 13.11.2026